

Årsplan

2019 – 2020

Nadderudskogen barnehage

Bærumsbarnehagen

Innhold

Innledning	2
Årsplan	2
Barnehagen er en pedagogisk virksomhet	2
Bærumsbarnehagen	2
Velkommen til Nadderudskogen barnehage	3
Hvem – hva – hvor?	3
Vurdering av barnehagens pedagogiske praksis	4
Barnehagens pedagogiske arbeid	5
Barnehagens verdigrunnlag	5
Barn og barndom	6
Demokrati	6
Mangfold og gjensidig respekt	7
Likestilling og likeverd	7
Bærekraftig utvikling	7
Livsmestring og helse	7
Barnehagens formål og innhold	7
Omsorg	7
Lek	8
Danning	9
Læring	10
Vennskap og fellesskap	11
Kommunikasjon og språk	11
Barnas medvirkning	11
Samarbeid mellom hjem og barnehage	12
Overganger	13
Når barnet begynner i barnehagen - tilvenning	13
Overgang innad i barnehagen og mellom barnehager	14
Fra barnehage til skole	14
Planlegging, vurdering og dokumentasjon	15
Planlegging	15
Vurdering	15
Dokumentasjon	15
Barnehagens arbeidsmåter	15
Progresjon	16
Barnehagens digitale praksis	17
Barnehagens fagområder	17
Kommunikasjon, språk og tekst	19
Kropp, bevegelse, mat og helse	19
Kunst, kultur og kreativitet	19
Natur, miljø og teknologi	19
Antall, rom og form	19
Etikk, religion og filosofi	19
Nærmiljø og samfunn	19
Kultur, fester og tradisjoner i barnehagen vår	19
Kompetanseplan	20

Innledning

Årsplan

Barnehagen skal utarbeide en årsplan. I tillegg skal det utarbeides planer for kortere og lengre tidsrom og for ulike barnegrupper etter behov. Årsplanen er et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen kan gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidsparter og andre interesserte.

Årsplanen inneholder informasjon om hvordan barnehagen arbeider med omsorg, danning, lek og læring for å fremme barnas allsidige utvikling. Planen gir informasjon om hvordan barnehagelovens bestemmelser om innhold (§ 2) og barns rett til medvirkning (§ 3) og rammeplanen følges opp, dokumenteres og vurderes.

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet

Barnehagen er i følge [Rammeplan for barnehagen](#) en pedagogisk virksomhet der samfunnsmandatet er å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste. Dette skal gjøres i samarbeid og forståelse med barnas hjem.

Bærumsbarnehagen

I Bærum er det i tillegg til rammeplanen utarbeidet en barnehagemelding for bærumsbarnehagen, [Barnehagemelding 2015-2025](#).

Arbeidet med barnehagemeldingen skal bidra til at det blir et likeverdig og enhetlig barnehagetilbud i alle Bærums barnehager, for alle barn og foreldre. Tidlig innsats, mestringsperspektivet og samarbeid og samhandling skal vektlegges i bærumsbarnehagen. Barnehagen skal ses på som første trinn i utdanningsløpet, og **lek, språk og god helse** er spesielle faglige satsingsområder.

Som oppfølging av barnehagemeldingen utarbeides det kvalitetsplaner. Kvalitetsplanen skal bidra til likeverdige barnehagetilbud i Bærum og sikre tidlig innsats og bedre læring for barna i bærumsbarnehagen. Kvalitetsplanen, [Lek og læring – rammeverk for bærumsbarnehagen](#), som gjelder fra 2019 skisserer satsingsområdene:

- Kommunikasjon og språk
- Livsmestring
- Digital barnehage

En fargeforklaring:

- Tekst i sort og i rammer på grønn bunn, er felles for alle kommunale barnehager.
- Tekst i blått, er det som gjelder spesielt for vår barnehage.

Velkommen til Nadderudskogen barnehage

Nadderudskogen barnehage er en kommunal barnehage som består av

- 2 hus med til sammen 6 avdelinger
- et personale på 30 (ca 24 årsverk)
- ca 84 barn (112 plasser); Vetter, Tusser, Troll, Småtroll og Rumpetroll m/foreldre

Vår barnehage preges av en lik pedagogisk grunntanke og det meste av innholdet i Årsplanen er likt for begge hus. Enkelte ting vil likevel være litt forskjellig husene imellom – slik det også vil variere noe fra avdeling til avdeling. Mer detaljerte planer utarbeider hver avdeling i form av periodeplaner/Månedsbrev. Disse inneholder både en liten tilstandsrapport, et tilbakeblikk og vurdering av hva avdelingen har gjort ”siden sist” og planer og målsetning for det som kommer. Der kommer også informasjon om struktur på avdelingen; dagens rytme, inndeling av barna i smågrupper, ukeoversikter, vaktturnus, praktisk informasjon og en og annen anekdote. Personalet har i tillegg sine plan- og arbeidsdokumenter.

Hvem – hva – hvor?

Grunnbemanningen på hver avdeling, er tre hele stillinger. Noen ganger er vi flere – enten fordi noen jobber redusert tid, fordi det er flere barn på avdelingen eller fordi det er ekstraressurser knyttet til barn med behov for spesiell hjelp og støtte.

HOKUS – 482 98 589	POKUS – 900 23 468	FILIOKUS – 900 10 521
Ellen Morberg Qodsia Borhani Jurgita Iljiniene Berit Hafredal Anders Bondkall	Kristin Tjemsland Dalane Sidsel Hastun Lina Jebens Monica Ospina Ceferino Ann-Kristin R. Johansen	Kristin Nordby Sidsel Hastun Marta Kunkeova Ann-Kristin Rieber-Mohn Anders Bondkall
SKOGMUS – 900 73 938	HARE – 900 63 403	EKORN – 900 71 724
Maria L. Harjen Lilli H. Akselsen Shazia S. Chaudhry Sara K. Galache	Vibeke Røed Synneva Skomedal Grace Legård Marianne Aas Fosli	Ingvild R. Egeland (fra 01.2020) Sabina Topyla Ivete daSilva Camilla Midtdal Habbon Hashi

Toril Wiig (47 28 78 97) er tjenesteleder, styrer. Kontortelefon: 67 50 73 23.

Ann Kristin Berge (91 71 28 37) er avdelingsleder, styrer, for avdeling Nadderud.

Kontortelefon: 67 50 73 22

Ellen Morberg (47 86 07 10) har stedfortrederfunksjon for tjenesteleder.

Postadresse til barnehagen (gjelder begge avdelinger):

Bærum kommune, Nadderudskogen barnehage, postboks 700, 1304 Sandvika.

Besøksadresser:

Avdeling Gjønnesskogen: Gjønnesskogen 26, 1356 Bekkestua.

Avdeling Nadderud: Øygaardveien 49, 1357 Bekkestua

E-postadresse: nadderudskogen.barnehage@baerum.kommune.no

Planleggingsdager 2019/20: 15. og 16. august 2019, 2. januar, 13. mars og 22. mai 2020.

Vurdering av barnehagens pedagogiske praksis

Barnehagen vår deltar i forsknings- og kompetansehevingsprosjektet TryggFør3, der vi nå er inne i det andre og siste året. Forskingen er ledet av Regionsenter for barn og unges psykiske helse - Øst og Sør (RBUP), NTNU i Trondhjem og BI. Forrige barnehageår var det småbarnsavdelingene HOKUS og SKOGMUS som deltok i kompetanseutviklingen og observasjon/kartlegging.

I år vil vi trekke med oss hele barnehagen i dette arbeidet, fordi vi ser at det gir verdifull kunnskap som vil sikre kvaliteten i vår praksis med alle barna. Det harmonerer godt med de satsningene vi har gjort tidligere år: Trygghetssirkelen (CoS), «Fra jeg til vi» (tilrettelegging av struktur og innhold som ivaretar inkludering og barns trygge gruppetilhørighet) og metoden «Prosjektarbeid med barn som læringsform».

TryggFør3 baserer seg på det pedagogiske verktøyet CLASS, og i løpet av året vil vi arbeide oss systematisk gjennom de 8 samspillsdimensjonene i CLASS. Disse er:

- Positivt klima
- Negativt klima
- Ansattes sensitivitet
- Ta barnets perspektiv
- Reguleringsstøtte
- Tilrettelegging for læring og utvikling
- Kvalitet på tilbakemeldinger
- Språkstøtte

Det systematiske arbeidet med CLASS-dimensjonene er omfattende, og vil i stor grad prege det faglige innholdet både i avdelingsmøter, personalmøter og planleggingsdager.

Forrige barnehageår etablerte vi en fast utedag for Tusser og Vetter. Både innholdsmessig og organisatorisk fungerte dette godt ut fra målsetningen. Med noen små organisatoriske endringer, fortsetter vi med utedagene.

Etter årsevalueringen har vi disse forbedringspunktene:

- Mål, gjennomføring og dokumentasjon av smågrupper på avdelingene, både knyttet til prosjekter og lekegrupper.
- Bedre systematikk i dokumentasjons- og vurderingsarbeidet.

Dette barnehageåret har vi valgt å jobbe spesielt med området LIVSMESTRING fra Kvalitetsplanen, [Lek og læring – rammeverk for bærumsbarnehagen](#).

Valget er gjort på grunnlag av vårt vurderingsarbeid:

- Evaluering av måloppnåelse og innhold forrige barnehageår; individuelt, avdelingsvis og felles.
- Resultater av CLASS-observasjoner.

Ny *Handlingsplan for forebygging av vold, seksuelle krenkelser og overgrep mot barn og unge*, skal innarbeides i løpet av barnehageåret.

Om vurdering av den pedagogiske praksisen: Se *Planlegging, vurdering og dokumentasjon*.

Barnehagens pedagogiske arbeid

Barnehagens verdigrunnlag

En god barnehage er det stedet vi skal forvente at barndommen gis trygge rammer og et rikt innhold. For at barnehagen skal være *god nok*, må flere grunnleggende elementer være tilstede. Det viktigste er personalets kompetanse og ferdigheter; at vi som jobber i barnehagen vet hva som skal til for at kvaliteten er god nok og at vi evner å sette dette ut i praksis. Hver dag. For alle barna våre. For å få dette til, må barnehagen ha rammer og en struktur som gjør det mulig for personalet å innfri de krav og forventninger som stilles for at kvaliteten skal være *god nok*.

- Bevissthet om at den daglige jobben hver enkelt av oss utfører er avgjørende for barnas trivsel og hvordan de opplever seg selv.
- Grunnleggende, barnehagefaglig kunnskap, slik at vi kan innfri vårt samfunnsoppdrag
- Vilje og evne til å utvide vår kompetanse, både individuelt og i den lærende organisasjonen som barnehagen vår er.
- Ferdigheter som sikrer at vi finner den rette måten – og prøver noe annet når ting ikke går helt etter planen.
- Gjøre kloke valg, slik at vi bruker ressursene våre til det vi skal og ikke til oppgaver som ligger utenfor barnehagens oppdrag og mål
- Etablere et godt og tillitsfullt samarbeid med foreldrene, slik at vi sammen kan legge til rette for hvert barns og gruppens beste. Og søke støtte og råd fra andre samarbeidspartnere der vi trenger det.

I barnas hverdag kommer verdigrunnlaget frem ved at:

- alle barna våre skal bli møtt, sett og hørt gjennom hele barnehagedagen
- vennskap er et overordnet mål
- alle skal oppleve seg inkludert og ha en likeverdig posisjon i fellesskapet
- leken byr på like muligheter og nye utfordringer og personalet deltar og tilrettelegger for allsidig lek
- grunnleggende behov som mat & drikke, aktivitet & hvile blir ivaretatt for alle. Og som folk flest er barn også forskjellige, så her tilrettelegger vi så alle kan føle seg vel og få det de og kroppen trenger. Vi følger Helsedirektoratets retningslinjer.
- hele dagen handler om å ivareta det gode samspillet og barnas trivsel. Det betyr at både lek, fordypning, måltider, stellesituasjoner, hvile og overganger skal preges av hygge, samtaler, samarbeid og godt humør
- det vi er glade i, tar vi vare på! Det betyr at bærekraftig utvikling – det å verne om seg selv, hverandre og naturen – for små barn først og fremst handler om å bli kjent med og bli glad i. Vi tar tak i de nære og konkrete tingene vi kan gjøre, som vi beskriver i våre *Grønt flagg*-planer
- når noe er nytt og ukjent følger vi det med undring og nysgjerrighet fremfor avvisning
- dialog og deltakelse er måten når vi skal finne ut av ting sammen, finne gode løsninger som ivaretar de ulike interessene rimelig greit. Bli hørt og høre hverandre

er målet. Demokrati blir til gjennom sosial aktivitet i det miljøet vi befinner oss i. Vi blir hele tiden påvirket av det og de rundt oss, samtidig som vi påvirker. Det skal barna erfare.

- barn opplever mestring ved at utfordringer er akkurat så store at de har muligheter for å lykkes samtidig som de må jobbe litt for å få til
- vi vil jobbe tråd med metoden *Prosjektarbeid med barn som læringsform* slik at vi sikrer barnas medvirkning. Dette er et stadig øvings- og forbedringspotensial hos oss.

Kjerneelementer i livsmestring:

- Tro på trygghet i relasjoner
- Å bli møtt og respektert på følelser. «Å snakke til hjertet, ikke til hodet.»
- Å tåle og å håndtere stress og følelser
- Mestringstro og selvtillit.
- At vi har en romslig tabbevote og raus takhøyde for å kunne ta feil, prøve på nytt og lære av egne erfaringer. Med akkurat passe støtte fra en voksen der det trengs
- Anerkjennende tilbakemeldinger, færre «Så flink...» og flere «Nå så jeg at du jobba skikkelig...»
- Følelse og opplevelse av verdi, trygg selvfølelse: «Jeg er en som betyr noe!»
- Tro på at konflikter lar seg løse – og bli tatt med på løsningene

Beskyttelsesfaktorer - det som beskytter og gjør at barn får tro på seg selv, tåler motgang og kan inngå i gode relasjoner med andre:

- Gode blikk og varme hender
- Grunnleggende respekt for barnet.
- Varm og rolig stemme
- Respektfullt språk: Barn vil og prøver å gjøre riktig. Vi skal unngå å gi barn for mange beskjeder og korreksjoner, for det forsterker opplevelsen av å ikke få helt til.
- Fortelle i forkant hva som skal skje – barn trenger å vite
- Kjærlighet er grunnleggende

Kapittel 1 i *Rammeplan for barnehagen* omhandler barnehagens verdigrunnlag. Her følger noen utdrag fra dette kapittelet:

Barn og barndom

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt. Barnehagen er også en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv.

Demokrati

Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av. Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Alle barn skal kunne få oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonssevner og språklige ferdigheter.

Mangfold og gjensidig respekt

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på.

Likestilling og likeverd

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet. Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling.

Bærekraftig utvikling

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen.

Livsmestring og helse

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing.

Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner.

Barnehagens formål og innhold

Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.

Barnehagen skal være en kulturarena hvor barna er medskapere av egen kultur i en atmosfære preget av humor og glede.

Barnehagens fysiske miljø skal være trygt og utfordrende og gi barna allsidige bevegelseserfaringer. Personalet skal utforme det fysiske miljøet slik at alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna.

Vi arbeider systematisk med CLASS-dimensjonene for å sikre god omsorg og utviklingsstøtte for alle barna våre.

Omsorg

Vi følger opp barnehagens verdigrunnlag i praksis i hverdagene ved at:

- Alle barna hos oss har en tilknytningsperson i hele barnehagetiden sin. I oppstarten er dette spesielt viktig – og etter hvert etablerer barna en god relasjon til mange flere trygge voksne
- Vi ønsker å gi alle en god mottakelse om morgenen, men kan ikke alltid komme alle fysisk i møte. Noen ganger blir det et "Hei – vi er her inne på avdelingen, vi. Kom inn til oss!"
- Barna får nødvendig støtte til vennskap og lek
- Vi har nære, hyggelige stellesituasjoner
- Vi har måltider der alle blir gode og mette i muntert fellesskap
- Alle barna våre skal ha god balanse mellom aktivitet og hvile/søvn i løpet av barnehagedagen
- Både barn og voksne tar vare på hverandre
- Trygghetssirkelen (CoS) er et levende dokument hos oss.

Lek

Leken – det er rett og slett det viktigste elementet i barndommen!

- Vi har en dagsrytme som gir leken rikelig med tid og rom og vi tilrettelegger det fysiske miljøet inne og ute for allsidig og variert lek
- Vi sikrer at alle barna får rike leke-opplevelser og blir inkludert i leken
- Vi legger til rette for at alle barna får utviklet sine lekeferdigheter
- Vi støtter barna i deres utvikling av gode samspillsferdigheter i leken

- Lek og vennskap på tvers av avdelingene er det godt rom for, både spontant og i mer planlagte former
- Vi ivaretar behovet for avgrensning og skjerming av leken der det trengs.
- Vi sikrer inkludering og bygger vennskap mellom barn ved at de voksne er aktive medleker.

I dette arbeidet er tilrettelagte lekegrupper er en metode vi har god erfaring med:

- I lekegruppen er det den voksne som avgjør tiden og hvilke barn som deltar.
- Gruppe på to – fire barn der den voksne er med som deltager i leken.
- Den voksne planlegger mulig innhold og finner frem leker og materialer som kan være spennende, og sørger for mulighet til å leke uforstyrret over en viss tid.
- Lekegruppen kan gi anledning til å leke med noen man vanligvis ikke leker så mye med, og kanskje derfor ikke kjenner så godt i lek heller. Det er en stor verdi å ha flere venner en kan leke med. Det gir større variasjon i opplevelser og erfaringer, og det blir ikke så sårbart som når man holder seg til den ene vennen.
- Lekegruppen gir mulighet til å leke noe en kanskje ikke pleier – utvide repertoaret.

Voksne kan og skal spontant bli med på lek som allerede pågår. Vi kan være den som kommer med rekvisitter, eller passer på at leken kan få fortsette uten avbrytelser og forstyrrelser. Tydelig voksent nærvær og bevissthet kreves i en eller annen form.

Danning

Du ser meg, altså er jeg til. Litt fritt etter Descartes. Det er i relasjon til andre mennesker, både små og store, at barnet danner seg selv og legger grunnlaget for sitt selvbilde, sin opplevelse av egenverdi.

I barnehagen fordrer dette at vi har et miljø og et trygt fellesskap som i praksis fremmer deltakelse, likeverd og inkludering. Først da vil vi sikre at barna finner motet til å prøve ut sin egen rolle og betydning i omverdenen.

- Barna skal få gjøre seg ulike erfaringer av sin egen rolle i fellesskapet
- For å vite hvor skillet går mellom «meg selv og de andre»; egne behov og lyster og den andres, hender det at grensen overskrides. Dette er viktige erfaringer det skal være rom for i barnehagen. Kloke, oppmerksomme voksne trengs for å gi barna den støtten de behøver når dette skjer: Se barnets intensjon, litt hjelp til regulering, litt trøst, finne en løsning sammen, så barnet etter hvert lærer av egne erfaringer – til neste gang.
- For at barna skal kunne forstå felles verdier og normer, må vi praktisere disse i barnehagehverdagen. Vi må være tydelige på våre forventninger – selvsagt tilpasset barnas alder og modning.
- For at barna skal kunne utvikle sin evne til kritisk tenkning og til å kunne stå opp for seg selv og andre, må de ha et godt rom for å kunne yte motstand.

- Barn vil aller helst gjøre rett! Derfor skal vi alltid søke å forstå intensjonen bak handlingene, også når det kom litt feil ut.
- Og ikke minst: Vi skal tydelig støtte og anerkjenne barnets bidrag og handlinger i det sosiale fellesskapet i barnehagen.

En god balanse mellom det å mestre og det å tåle motstand, kanskje måtte streve litt, er med på å styrke barnets robusthet og er en nødvendig beskyttelsesfaktor å ha med seg i livet.

Læring

Barn griper tak i – bokstavelig talt – det nye og ukjente, undersøker det med alle sanser, prøver ut hvordan det virker, hva det kan brukes til osv. Barn må gripe for å begripe!

- Det helhetlige læringsmiljøet på avdelingen og i barnehagen er avgjørende for barnas læring; trivsel, trygghet, samhandling, vennskap og lek. Kompetent personale legger til rette for et godt læringsmiljø. Det betyr å ivareta et godt psykososialt miljø, være lydhøre for barnas innspill, by på materiell, et inspirerende fysisk miljø og rike og varierte opplevelser.
- Barn lærer av hverandre og sammen lærer de ennå mere. Vi vil ha et miljø der barna heier hverandre frem!
- Trygghet er en forutsetning for læring og utforskning. Det er helt nødvendig å tilrettelegge for alle ved å gi dem den utviklingsstøtten de trenger. Bevisst arbeid i tråd med Trygghetssirkelen skal være vår praksis.
- Læring handler både om kunnskap og ferdigheter og det skal være plass for alt.
- Barna skal kunne stole på sin egen stemme – skape sin egen sannhet og finne ut etter hvert.
- Vi skal være gode rollemodeller – både for kollegene og for barna!

Barna skal være subjektet i sine læringsprosesser. Gjennom flere år har vi jobbet med å etablere metoden *Prosjektarbeid med barn som læringsform*, og vi ser at denne metoden ivaretar nettopp Rammeplanens intensjon og læringsyn. Metoden gir oss et verktøy som gjør at vi kan tilrettelegge for at barnas undring, nysgjerrighet, utforskertrang og lærelyst får gode vilkår.

Vi legger vekt på å bruke metoden både i formelle og uformelle læringssituasjoner. De formelle situasjonene er planlagt og ledet av en voksen, ofte med utgangspunkt – en impuls – basert på barnas undring og nysgjerrighet. Impulsen kan også være noe nytt den voksne introduserer for barna. Retningen i prosessen videre, påvirkes av barnas aktive deltakelse.

- For at barna skal kunne være deltagende i prosessen, deler vi inn i mindre grupper. Hele veien er det barnas utforskertrang som driver prosessen, og prosjektet kan gå over kortere eller lengre tid.
- Personalet dokumenterer prosjektet underveis, både som grunnlag for egen refleksjon og vurdering og for å synliggjøre utvikling og progresjon i prosjektet for barna.

Vennskap og fellesskap

Vennskap etableres og styrkes først og fremst gjennom leken (se avsnittet om **Lek**). Alle barn skal oppleve at de har en trygg posisjon i fellesskapet. Barnehagen jobber aktivt for å fremme inkludering og å forbygge utestenging. Les mer om dette i vår *Plan for å sikre barna et godt psykososialt miljø*:

<https://www.baerum.kommune.no/globalassets/tjenester/barnehage/kommunale-barnehager/nadderudskogen/nsbh-plan-for-a-sikre-barna-et-godt-psykososialt-miljo.pdf>

Kommunikasjon og språk

Bærum kommune har utviklet en *Standard for språkarbeid i Bærumsbarnehagen*:

<https://www.baerum.kommune.no/globalassets/tjenester/barnehage/spraksenteret/standard-for-sprakarbeid/flyer-standard-for-sprakarbeid.pdf> (Flyer)

Link til hele dokumentet:

<https://www.baerum.kommune.no/globalassets/tjenester/barnehage/spraksenteret/standard-for-sprakarbeid/standard-for-sprakarbeid-i-barumsbarnehagen.pdf>

Vi følger retningslinjene i språkstadarden.

- Vi har fokus på språk – samtale, sette ord på, lytte, leke med, fabulere, forske og finne ut av – i alle hverdagssituasjoner i barnehagen.
- Språk er både verbalt og non-verbalt og vi skal stimulere, fremme og forstå alle former for kommunikasjon.
- Bøker, sanger, regler & rim er soleklare elementer i barnehagehverdagen.
- I år vil vi ha spesielt fokus på å ha gode samtaler under måltidene.
- CLASS-dimensjonene 7 og 8 styrker dette arbeidet spesielt

Barnas medvirkning

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen.

Vi skal foredle og videreutvikle dette ved å:

- Tilrettelegge for et miljø med stor takhøyde der barna har rikelig anledning til å prøve – kunne lykkes og feile – og rette opp, øve og erfare med god støtte av personalet underveis
- Ta barna på alvor – og se deres intensjoner og opplevelse innenfra
- Dialog og deltakelse er måten når vi skal finne ut av ting sammen, finne gode løsninger som ivaretar de ulike interessene rimelig greit. Bli hørt og høre hverandre er målet.
- Ha fokus på hva vi som voksen skal gjøre for å styrke de gode strategiene og støtte barna i å utvikle nye der det trengs
- Tilrettelegge for en struktur og innhold som ivaretar barns rett til god gruppetilhørighet («Fra jeg til vi»)
- Bruke metoden *Prosjektarbeid med barn som læringsform*.

Se også punktene under avsnittet *Barnehagens verdigrunnlag*

Samarbeid mellom hjem og barnehage

Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene og ivareta foreldrenes rett til medvirkning. Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål.

Barnas foreldre er våre viktigste samarbeidspartnere. Et nært samarbeid er med på å skape gode barnehagedager og det fremmer barnets trygghet, trivsel og utvikling. Personalet er alltid tilgjengelige for foreldrene; litt informasjon om dagen i dag, en beskjed eller annet som skal formidles. Men det er ikke sikkert foreldrene alltid kan få «den lange praten». Foreldresamarbeidet kan deles inn i to; det daglige uformelle samarbeidet, og det formelle samarbeidet som innebærer foreldremøter og ulike former for foreldresamtaler.

I Nadderudskogen barnehage har vi flere arenaer for foreldresamarbeid:

- **Den daglige kontakten:** Dialog og informasjonsutveksling om barnet, planer og praktiske ting. Et godt bindeledd i barnas hverdag.
- **Foreldremøte for nye foreldre:** Møte med pedagogisk leder på avdelingen og styrer. Det blir gitt litt grunnleggende informasjon om barnehagen og avdelingen, med hovedvekt på tilvenning. Tid for besøk avtales.
- **Besøksdag for nye barn og foreldre i juni:** Møte personalet og noen barn og bli litt kjent i barnehagen. Rom for litt gjensidig informasjon.
- **Foreldremøter:** Vi har foreldremøte i september. Aktuelle problemstillinger til diskusjon og dialog blir tatt opp, i tillegg til at avdelingen presenterer innhold i hverdagen. Forum for samarbeid i hele foreldregruppen.
- **Foreldremøte med tema:** Dette barnehageåret har vi et felles møte for foreldre og personale i oktober, med tema *Barns seksuelle helse – Trygg i egen kropp*
- **Foreldresamtaler:** Her gis det mer dybdeinformasjon om barnet. Foreldresamtalene er en viktig arena for samarbeid til barnets beste. Dialog og veiledning, utveksle informasjon og erfaringer, ta opp aktuelle problemstillinger. Foreldresamtaler holdes ved oppstart, og på høsten og våren. Ved behov har vi ekstra samtaler.
- **Foreldrekaffe/middag ol.:** Møtes og bli bedre kjent med andre foreldre, barn og personalet. For barna er det viktig at noen av «deres» kommer på disse samlingene. Vi har forståelse for at det noen ganger ikke passer for foreldrene – men kanskje kan en tante, en bestefar eller en god venn av familien komme?
- **Dugnad:** Denne arrangeres i forkant av 17. mai, og er en arena som gir både foreldre, barn og personale en mulighet til å bli litt bedre kjent samtidig som vi gjør det fint i barnehagen sammen.
- **Barnehagens samarbeidsutvalg (SU):** Barnehagens formelle samarbeidsorgan som sikrer dialog med foreldrene i utforming av mål og innhold for barnehagen. Både foreldre og personalet er representert i SU, med to foreldre og to fra personalet.
- **Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU):** To foreldre fra hver avdeling danner FAU på huset. FAU har ansvar for faste sosiale arrangementer i foreldrenes regi; Organiserer og delegerer. FAU er et fint bindeledd mellom SU og hele foreldregruppen.

Overganger

Når barnet begynner i barnehagen - tilvenning

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære.

Å begynne i barnehagen for første gang eller å begynne i ny barnehage? Uansett er det nye barn og voksne, nye hus og rutiner å bli kjent med, og det tar den tiden det tar.

Hvordan er det i barnehagen i august?

- ”De gamle barna” kommer tilbake fra sommerferie og opplever at gruppene er endret
- De gamle Vettene er begynt på skolen – noen barn savner kanskje en god venn...
- Nye barn og deres foreldre starter opp – mange voksne ”inn og ut”
- Kanskje det er nye voksne i personalgruppen?

Slik tilrettelegger vi for en god oppstart og tilknytning:

- Alle barn hos oss har en tilknytningsperson (TKP) – fordelt med klokskap. TKP har flere barn som er «sine».
- Barn er ulike og alle har sine individuelle behov. I starten er det godt å rusle rundt litt i eget tempo inne og ute sammen med mor eller far. Er det noen spennende leker som vekker spesiell interesse? Barnehagen er et fristende sted for barna å ta i besittelse.
- Tilknytningspersonen er nær, og barn og foreldre blir sammen kjent med TKP
- Foreldrene trekker seg gradvis litt tilbake (alt fra en halv meter til mange) – og skaper rom for at barnet etablerer sin egen kontakt med sin TKP
- Det er lurt å prate om barnehagen i passelige doser hjemme
- Foreldrene er sammen med barnet helt til barnet er trygg nok til å kunne trøstes hvis noe blir leit. Og til at TKP opplever seg som en trygg person for barnet.
- Er mor eller far gått og ting blir for vanskelig for barnet, tar vi kontakt med foreldrene
- Ett-åringene som fortsatt er hjemme i permisjon, får komme på besøk en times tid hver uke i juni eller i måneden før de begynner for alvor.

Alle nye foreldre inviteres til et foreldremøte i overgangen mai/juni. I juni får barna velkomtbrev fra avdelingen og i løpet av måneden kommer barnet på besøk, sammen med mor eller far. I august begynner barnet til avtalt tid og blir tatt imot av sin tilknytningsperson. I løpet av de første ukene har pedagogisk leder en oppstartsamtale med foreldrene.

3 dager permisjon fra jobben, og kanskje ikke oppstart før langt ut i august? Akkurat det året barna begynner i barnehagen er dette en stor utfordring for familien. Men for å ivareta barna så de får en god start, kan ikke alle begynne på likt. Noen barn kan trenge litt lengre tid før de kan være i barnehagen alene og de fleste profiterer på litt kortere dager i starten. Det er en klok investering for fremtiden.

Det tar tid å etablere en gruppe, og kjennetegnet på at den er god er at den består av personer som ønsker å være sammen. Å bli en gruppe handler om å gå fra å være «jeg» til også å kjenne en tilhørighet, en opplevelse av et «vi». Det betyr at barn og voksne må bli kjent med

hverandre og oppleve en glede i fellesskapet. I dette arbeidet følger vi de metodiske retningslinjene beskrevet i boken «Fra jeg til vi» av den svenske pedagogen Gunilla Guvå.

I oppstarten er dette kriterier for de samlede aktivitetene på avdelingen:

- Alle skal kunne være med
- Ingen skal behøve å være redde
- Ingen skal behøve å vente
- Man skal kunne droppe ut og inn

Ved å ha såpass forsiktige forventninger kombinert med oversiktlige og forutsigbare rutiner og nærværende voksne, etableres den gode gruppen.

Overgang innad i barnehagen og mellom barnehager

Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.

Den første tiden på ny avdeling kan for mange barn oppleves uoversiktlig og kanskje litt skremmende. Det er mye nytt å forholde seg til. Alt fra nye lekekamerater til nye rutiner og voksne de ikke kjenner så godt enda. Å bli kjent tar tid, og tilknytningspersonen har en viktig rolle i denne overgangen.

Dette er rutinene våre for overgang innad i barnehagen:

- I juni besøker barna jevnlig sin nye avdeling sammen med en trygg voksen.
- Vi prøver å få til foreldresamtale på våren med «gammel» og «ny» pedagogisk leder
- I august begynner barnet på sin nye avdeling, og oftest er det en gruppe jevnaldringer som slår følge over. Gode vennskaps- og lekerelasjoner skal ivaretas.

Barn som bytter barnehage

Når barn bytter barnehage, fyller barnehagen og foreldrene sammen ut et overførings skjema som sendes til den nye barnehagen. Dersom det er behov for det, har vi et overføringsmøte, der både foreldre og pedagogisk leder er med.

Fra barnehage til skole

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning.

Vi følger Bærum kommunes fastsatte rutiner for overgang fra barnehage til skole: [overgang fra barnehage til skole](#).

Sone-samarbeid: For avdeling Gjønnesskogen er det Haslum skole som er vår hoved-samarbeidspartner og for avdeling Nadderud er det Bekkestua barneskole. Fordi vi ofte har barn på begge hus som skal begynne på andre enn den nærmeste skolen, samarbeider vi tett på tvers av husene, og Vettene har flere aktiviteter og møteplasser der de blir litt kjent.

Planlegging, vurdering og dokumentasjon

Planlegging

Planlegging gir grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen. Planleggingen er utgangspunkt for refleksjon og utvikling av barnehagens pedagogiske praksis. Planleggingen er med utgangspunkt i kunnskap om barns trivsel og utvikling, og den baseres på observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtaler med barn og foreldre.

Vurdering

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.

Dokumentasjon

Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen.

Planer for innhold, struktur og arbeidsmetoder evalueres jevnlig og gir kunnskap om hva vi ønsker å *FOREDLE – FORANDRE – FORNYE*. Her er avdelingsmøtene, ledermøtene, planleggingsdagene og personalmøtene de viktigste arenaene.

Vi utarbeider konkrete vurderingspunkter for innholdet i Årsplanen, og disse gjennomgås både i Lederteam og avdelingsvis i halvt- og helårsevalueringen. Barnehagens innhold blir dokumentert og vurdert underveis i prosjektene og ved overgang til ny periode. Planer for innhold og struktur korrigeres på grunnlag av dette der det er behov.

Vi vil videreutvikle bruk av praksisfortellinger som metode for refleksjon og pedagogisk dokumentasjon. Dette vil vi gjøre ved at:

- Det settes av 30 minutter til refleksjon over praksisfortellinger knyttet til én CLASS-dimensjon på et avdelingsmøte hver måned og på husvise ledermøter.
- Alle i personalet bringer inn praksisfortelling og drøftingen følger fast struktur

I løpet av 2019/20 skal vi gjennomføre UDIR's ståstedsanalyse for å kartlegge hvor vi er i egen praksis mht lov, forskrifter og lokale retningslinjer. Resultatene av denne vil være grunnlaget for eventuelle endringer i barnehagens praksis og plan for kompetanseutvikling.

Foreldrene medvirker i plan- og vurderingsprosessene på foreldremøter, i foreldresamtalene, i Samarbeidsutvalget og i brukerundersøkelsen høsten 2019.

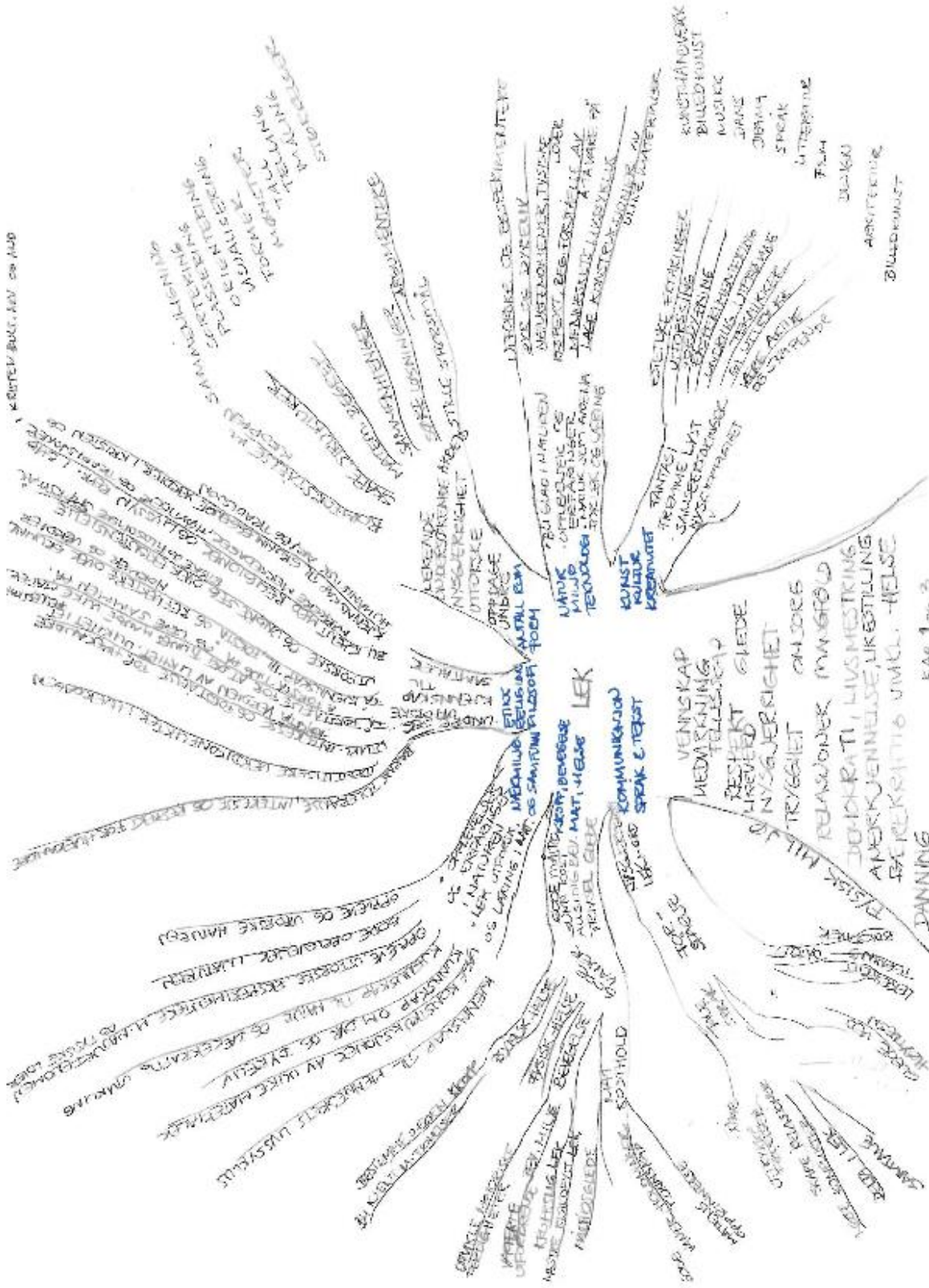
Barns personvern ivaretas ved at vi innhenter samtykke fra foreldrene i forbindelse med systematisk observasjon og eventuell kartlegging.

Barnehagens arbeidsmåter

Arbeidsmåtene skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning og gi barn mulighet for medvirkning. Personalet skal ta i bruk varierte arbeidsmåter, og de skal tilpasses til enkeltbarn, barnegruppen og lokalmiljøet. Valg av arbeidsmåter gir muligheter for å gjøre barnehagens innhold spennende og variert.

Progresjon

Dette treet viser vår måte å ivareta og synliggjøre progresjon knyttet til barnehagens innhold og fagområdene. Hver avdeling har en større plansi, der de dokumenterer ulike prosjekter og annet som barna har fått erfaring med.

Barnehagens digitale praksis

Digitale verktøy har funnet sin vei inn i barnehagen. De skal brukes med omhu og skal ikke dominere som arbeidsmåte. For små barn er det fortsatt sanseopplevelser, det kroppslige og konkrete som er i hovedsete, og vi skal hele tiden vurdere hvilken relevans digitale verktøy har for barnas opplevelser og erfaringer.

- Vi bruker informasjon fra nettet for å finne ut ting vi, både barn og voksne, lurer på. Men barna skal fortsatt få anledning til å finne egne løsninger og forklaringer uten at disse raskt blir korrigert wikipedisk.
- Bilder av ting vi oppdager ute, blir lette å ta med inn og forske videre på – kanskje forstørret til og med.
- Gjenkalling av opplevelser – det kan være en tur, en samling eller annet – er lettere når vi har bilder av det vi har gjort.
- Avdelingene bruker digitale verktøy til ulike prosjekter; animering, lyssetting av rom, visualisering av ulike effekter, kulisse til lek og dramatisering, forstørring og studier av alt fra insekter til dinosaurer.
- Tilgjengelighet til og bruk av musikk i mange sjangere. Vi har laget egne spillelister som gjør det enklere å finne frem i musikkverdenen
- Digitale verktøy er til stor hjelp og nytte i vår pedagogiske dokumentasjon og refleksjon.

Vårt bidrag til å etablere godt nettvev hos barna, handler i barnehageårene om at vi i den virkelige verden løfter frem holdninger og verdier som skal gjelde i forhold til andre:

- Vi behandler både venner og andre på en grei måte
- Vi snakker pent om andre
- Vi tar hverandre i beste mening
- Hvis vi er uenige om noe, sier vi det på en ordentlig måte til den den gjelder
- Vi skal ikke såre andre eller stenge andre ute. Og hvis det likevel skjer, så skal vi sammen ordne opp i flokene.

Barnehagens fagområder

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter.

Slik ser året vårt ut – i korte trekk:

- **Høsten:** Markens grøde; det vi høster fra busker, lyng, trær og kjøkkenhagen gir impulser til prosjekter gruppene fordyper seg i. Mye godt skal smakes, bakes og lages og Vettene baker lomper til høstfesten. Her får de fleste fagområdene god plass, det handler bare om hvilke «faglige briller» vi tar på. Fagområdene *Natur, miljø og teknologi, Kropp, bevegelse, mat og helse* og *Antall, rom og form* er alle sentrale.

Høsten er også tiden for å bli kjent, blant annet gjennom *Kommunikasjon, språk og tekst*. Normer og holdninger, hvordan vi er med hverandre, ligger i *Etikk*.

- **Senhøsten:** Dagene blir kortere og det er utrolig hyggelig å krype sammen rundt eventyr og historier. Sang, rim og regler er obligatorisk! *Kunst, kultur og kreativitet* leves ut. Likeledes *Kommunikasjon, språk og tekst*.
- **Vinter:** Advent og juletradisjoner. Gjennom fagområdet *Etikk, religion og filosofi* formidles fortellinger og det skapes rom for barnas undring, opplevelser og erfaringer knyttet til religion, etikk og eksistensielle temaer.

Vinteren er også kulde, is og snø. Været og værskifter er spennende å observere, fenomener innen *Natur, miljø og teknologi*. Hva gjør dyrene nå, mon tro? Og er det vinter overalt? *Nærmiljø og samfunn*, kanskje med blikket på «fjernmiljø»? Det er mye vi kan lure på og finne ut av, og prosjektene i vintermånedene kan knyttes opp til Vinterfesten der det passer sånn.

- **Vår:** Det smelter og surkler og renner – vann og søle er herlig å leke i og med. Dagene blir lysere, temperaturen endrer seg. Trekkfuglene kommer tilbake – og noen flytter kanskje inn i fuglekassene i skogen? Det spirer og gror, potetene skal i jorda og vips så er det 17.-mai. *Natur, miljø og teknologi* er i spesielt fokus, blant annet for å ivareta det ansvaret vi har for at barna skal oppleve og utvikle gode holdninger knyttet til bærekraft og det å ta vare på miljøet.
- **Sommer:** Vann og sand. Sol og barbeinte barn som er blitt et år eldre enn de var i høst. Turer – både korte og lengre – som skal forberedes og jobbes med i etterkant. *Nærmiljø og samfunn*. Skolebesøk og avslutning for Vettene; masse følelser – *Kropp, bevegelse, mat og helse*.

Se også avsnittet **Vurdering av barnehagens pedagogiske praksis**

Arbeidsmåten vi bruker når vi fordyper oss i prosjekter knyttet til fagområdene, er beskrevet i avsnittet **Læring**.

De syv fagområdene er levende tilstede i barnehagehverdagen; i leken og rutinene våre. Hver dag og hele året. Et eksempel: *Antall, rom og form* når vi bygger og konstruerer, når vi dekker bordet, når vi sorterer og rydder, når vi danser, når vi spiller spill og teller på terningen, i rim og regler, i garderoben når vi parrer tøfler, i...., når.... Personalet følger barnas lek og aktiviteter og plukker opp og bringer videre det de er opptatt av. Ved at vi funderer videre sammen med dem, gjør at vi utnytter «her-og-nå-vinduet» – holder litt fast ved, utvider og forsterker opplevelsen og erfaringen.

Bærum er sertifisert som Trafikksikker kommune. For oss innebærer dette i praksis:

- Vi er nok voksne med på tur, oftest i smågrupper
- Vi innarbeider «Stopp» som et absolutt
- Vi både snakker om og øver på hvordan vi går langs vei og over vei
- Vi både snakker om og øver påstigning, underveis og avstigning på buss og bane
- Vi kommenterer, funderer over og forklarer skilt vi møter på vår vei
- Vi sikrer barn forskriftsmessig i bil og offentlig transportmiddel (samtykke fra foreldre)

Dette er barnehagens fagområder:

Kommunikasjon, språk og tekst

Kropp, bevegelse, mat og helse

Kunst, kultur og kreativitet

Natur, miljø og teknologi

Antall, rom og form

Etikk, religion og filosofi

Nærmiljø og samfunn

Kultur, fester og tradisjoner i barnehagen vår

Kultur i barnehagen:

Litteratur, eventyr, dramatisering, dans og musikk er levende elementer gjennom hele barnehageåret, både spontant, i prosjektene, i samlinger på avdelingene og i fellessamlinger. Vi vil ha fellessamling hver 14. dag, i utgangspunktet på onsdager. Og daglig i adventstiden.

KUBEN på Knøtterommet får ulikt innhold knyttet til eventyr, prosjekter og fellessamlinger.

Kultur utenfor barnehagen:

- Troll, Tusser og Vetter har minst én teater/kulturopplevelse i løpet av barnehageåret.
- I forbindelse med prosjektene gruppene jobber med, besøkes museer der dette inspirerer og beriker.
- På biblioteket låner vi bøker og lydbøker og deltar på arrangementer som er aktuelle for oss.

Fester og tradisjoner gjennom barnehageåret

September:

- *Gamlefest (17.):* Barna som sluttet i barnehagen før sommeren kommer på besøk

Oktober:

- *Høstfest (17.):* Fest for barna og personalet på formiddagen, der alle bidrar til felles lunsj og underholdning. Vettene er vertskap.

November:

- Overnattingstur til *Sæteren gård (14. – 15.)* for Vettene på begge hus
- Avdelingsvis kunstutstilling ved hentetid. Inntektene går til FAUs arrangementer.

Desember:

- I desember har vi fellessamling hver morgen.
- *Luciafeiring:* 13. desember inviterer vi familiene til Lys-frokost fra 07.30. Vettene går i Luciatog kl. 8.
- *Vettene* henter juletre i skogen og *Tussene* pynter treet.
- *Nissefesten (19.):* er på formiddagen for barn og personale i barnehagen. FAU serverer gløgg ved henting samme ettermiddag – barna synger ca kl. 16.

Februar:

- FAU arrangerer juletreffest.

- *Vinterfest (13.):* Vinterfesten vår tar opp noe av innholdet i vinterprosjektene vi har jobbet med fra nyttår. Barn og personale har en husvis samling ute der vi i fellesskap står for underholdningen.

Mars:

- *Karneval (4.):* Utkledning, samling og moro – ledsaget av fengende musikk.
- Ettermiddagshygge med foreldre.

April:

- *Gul fest (1.):* Vi pynter til påske og har en fest med gul mat og lett underholdning for barn og personale i barnehagen.

Mai/juni:

- *Dugnad (13. mai):* Barn, foreldre og personalet raker, koster, reparerer, bygger, maler og gjør det fint ute og inne. Vi serverer suppe og brød.
- *Sommerleker (16. juni):* Ute på formiddagen for barn og personale i barnehagen.
- FAU arrangerer *Sommerfest* for barn, familiene og personalet fra kl. 16.30.
- Vettene fra begge hus reiser på dagstur til *Sæteren gård*
- *Vetteavslutning:* En litt høytidelig avslutning for Vettene og deres foreldre.

Det kan bli endring i noen datoer.

Kompetanseplan

Gjennom ulike kompetansetiltak kan de ansatte styrke sin kompetanse og pedagogiske praksis i tråd med rammeplanen

Tema	Når
CLASS-dimensjonene; fordypning i innhold	Planl.dager i aug., jan. og mars. 2 høst-personalmøter og 3 på våren.
Opplæring og øving i veilednings- og refleksjonsmetode	Husvise ledermøter. Avdelingsmøter 1 g/mnd
Barns seksuelle helse – Trygg i egen kropp	9. oktober, kombinert personal- og foreldremøte
Kvalitetsplanen: Livsmestring	Planl.dager i aug., og mars. Ledermøter og Assistentveiledning.
UDIR's Ståstedsanalyse	Tidspunkt og arena kommer senere
Standard for språkarbeid i Bærumsbarnehagen	Kurs og nettverk for barnehagens språkansvarlige. Flere samlinger

- Der det er aktuelt deltar personalet på kurs, veiledning, nettverk og opplæring knyttet til barn med nedsatt funksjonsevne.
- Vår barnehage deltar i regional ordning for kompetanseutvikling, der vi dette barnehageåret vil ha et samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge (USN). Tematisk er samarbeidet innenfor området *Et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning*, der det er prosesstøtte til CLASS-veiledning som skal følges. I skrivende stund er dette samarbeidet ennå ikke i gang, så det er ennå en del uklarerheter om innholdet.
- Hvis vi ser at det er nødvendig, vil vi bruke mer tid på de enkelte områdene. Vi må også ta hensyn til opplæringsbehov som kommer til underveis.